

Numărul 41.

Oradea-mare 12/25 octombrie 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Tata-moșu.

(Urmare și fine.)

Par' că eră făcătura! Nu trecea un ceas doue după ce sosiă vr'un oaspe și țane! se deschidea sfiit — totdeauna sfiit! — porțița de cătră uliță și 'n momentul următor resăriau de după porțița ca trei frați gemeni, 3 cioroi hămisiți, cu dipele sub roc; eră taraful de curte al lui tata-moșu, trei țigani ceterași, cari de și ședeau într'un sat vecin, nimeriau totdeauna la vreme la noi. Ei închideau porțița lin, ca să nu facă sgomot și remăneau stând pe loc și veriți unul într'altul ca niște pecașoi și nu se mișcau din loc până nu-i zăria tata-moșu, care-i luă la început totdeauna cu furca lungă, de gândia că Doamne fereșce, cum nu-i are la stomac.

— Uf! croncanilor! — îl audiea răstindu-se cătră ei — n'ar mai fi pomană de voi; da', voi ce căutați aci?... ați mirosit hoitu', ei?... Carați-ve, să nu ve ved... Uite, că se pârllesc păreții casii de fața voastră... Nu v'am spus, să nu mai puneți piciorul în curtea mea până nu ve spelați!...

Apoi începea tata-moșu să ridă, iar țiganii se repediau să-i sărute mânilor și să borborosească niște vorbe de scusă. Iar tata-moșu-i îndreptă întei la bucătărie, ca să îmbuce ceva, că nu-i plăcea cântecul țiganilor nemăncați.

Într'aceea 'n bucătărie mișunau muferile din vecini, care alergau să ajute bunicii la treabă. Cantorul și clopotarul, ispravnicii indispensabili ai curții protopopesci, vënau prin curte după găini, rațe și gășei; le prindeau, le tăiau și le cărau în bucătărie, unde rășvarele cu apă ferbinte le așteptau fume-gând. Nu trecea o jumătate de ceas și audiea oalele clocotind, cratițele sfiirând la foc și nori de aburi caldi și aromați își făcea calea pe ușa deschisă a bucătăriei, încât Bureuș, cănele din fundul curții, își mută locul și nu eră chip să-l alungă de lângă

ușa culinii; adușmeca mereu, da din coadă și-i lăsa gura apă. Într'un târziu apărea și dascălul, care cu astfel de prilejuri șecea totdeauna să-și găsească o treabă pe la Domnu protopop.

Până pe vremea mesii își isprăviau domnii soșiți treburile, pentru care venise, dacă avuseră vr'o treabă peste tot, iar dacă nu, își făceau poftă cu câte un păhărel de rachiu fiert din prunele din grădina lui tata-moșu și gustau ceva mezelerii.

În 2-3 ceasuri prândul eră gata.

Cioroi cântau: „Deșteaptă-te Române“. Acesta eră signalul, că supa este pe masă.

Măncările erau cam aceleași pentru toți oaspeții.

Vara: o supă de găină cu tăteței, tocană de pu cu smântână, apoi friptură de rață și de găscă, iar la urmă scoverdi și poame; printre ele și după ele: oala cu vin. (Oala cu vin eră specialitatea lui tata-moșu. Zicea că vinul tras în sticle își perde aroma.)

Iarna luă porcul împărăția galițelor: o zamă acră cu bucăți de cârnați afumați, o oală cu varză (sarmale), apoi costițe de porc, cârnați și cârtaboși fripiți, și în fine scoverdi sau plăcinte. Tocana de oaie, mielul la frigare și ciorba de fasole verde dreasă cu crâmpele de slănină făceau variația în diferitele sesoane. Așa eră masa de gală la tata-moșu.

Bunica, fie iertată, nu șecea multe feluri de bucate, mai cu seamă nu se pricepea la „bălmăje-lile“ de la oraș, cum zicea ea; dar ce șecea, apoi și șecea. Își lingeau domni degetele când mâncau la noi, și mulți își făceau calea 'ntoarsă pe la tata-moșu, numai de dragul tocăni, sau a sarmalelor, pe care un stomac cu memorie bună nu le putea uită odată cu viața. De câte ori n'am vedut ofițeri mari cu gulere de aur și domni, cari veniau cu patru cai și cu doue slugi pe capra de la calească, cum se îmbulziau ca să sărute mânilor mamii-bune pentru mâncările împărătești, ce le gătise, iar pe tata-moșu îl stringeau în brațe și-l sărutau de câte ori goliau

câte un pahar mare de vin. Nu-î vorbă, că și eră vinul ca lamura, de nu se 'nduraū să-l dea pe gât, decât numai după ce-și scâldeaū privirile în luciul lui auriū și-l tot țineaū la lumină și rideaū și dedeaū din cap a minune mare.

Scie Dzeū ce-o fi fost pe-atunci, eraū alte vremuri și pace. Câte neamuri de oameni nu s'au pë-rindat la tata-moșu! Nemți, unguri, pemaci, leși și români, — dar să se fi certat vr'odată 'ntr'olaltă pentru lege și neam — Doamne fereșce! Se pupaū ca frați și dacă nu se puteaū înțelege în limbile lor amestecate, apoi o rupeaū cu toți româneșce! O fi fost belșugul vremilor, care înfundă toate gurile de-o potrivă fără deosebire de neam și de lege, o fi fost o altă seamă de oameni pe-atunci... Dzeū să șcie! Azi dacă te-î pune cu vr'unul de alt neam la masă, nu face să n'ai ciomagul în-delete, căci pe la coada mesii, dacă nu mai de-grabă, s'a pornit cearta și pornită odată, nu poți șci cu ce se va sfârși!... O fi fost belșugul vremilor, cum ziceam, or fi fost alți oameni pe-atunci, — nu șciū ca pământul. Dar eraū alte vremuri și pace!

*

Eram încă 'n școala din sat. Voiū fi fost prin clasa a II-a primară, când tata-moșu luându-me ca de obiceiū zilnic la întrebări despre cele învățate la școală, începū să-mi spună niște povești din cale afară frumoase despre un neam vechiū de oameni, mari viteji și stăpânitori de lumi și împărății, cari se numiaū cu fală Romani, fiind că eraū de obârșie de la Roma, cetatea cea mai mare și mai minunată din lume. Din gura moșului am audīt pentru întâia-oraă istoria lui Romul și Remus, a lui Scaevola, Coriolanus și Fabricius și încă a altor muiți viteji, a căror nume-l rostiam numai cu anevoie și mai totdeauna pocit, de ridea tata-moșu de mine. La urmă imi spunea tata-moșu, că și noi suntem Romani, că și noi ne tragem din acel neam slăvit cuceritor al lumii și că trebuie să fim tare mândri, fiind asta o „nemeșie“ mai mare decât toate pieile de câne nemeșeșcei, care s'au izvodit cu sute și sute de ani după noi. Și când imi grăia așa, fața lui strălucia de o vâpate caldă ce-î învioră ochii și toată făptura, de par' că nu șciū cum me furnică și pe mine, când me uitam la el.

Și drept pilde imi arătă tata-moșu vorbe din limba lor și din limba noastră românească, pentru ca să vëd cum graiul nostru de azi încă tot graiul vechilor Romani este. Așa am ajuns în vârsta de vr'o 6—7 ani să șciū o samă mare de cuvinte „latineșce“ (așa zicea că și-aū botezat Romaniū limba lor), cu care puneam în uimire pe oaspeții ce se pë-rindaū pe la noi. Din cuvintele ce me învățase mai întâiū tata-moșu mai țin minte câteva: *casa*, româneșce: casă, — *gallina*, româneșce: găină, — *caput*, româneșce: cap, — *canis*, româneșce: câne, — *os*, româneșce: os, — *vas*, româneșce tot: vas, — *sarcina*, — româneșce tot: sarcina și altele, pe care le-am uitat de atâta vreme.

Lucru-mi părea tare ciudat pe de o parte, iar pe de altă parte și tare minunat, cu toate acestea nu prea înțelegeam eū noima lui.

După ce 'nvētasem așa o seamă de cuvinte latineșce, cari eraū la fel cu cuvintele noastre, începū să-l ingramădesc pe tata-moșu cu fel de fel de întrebări, ba il și supëram câte-odată cu prostia mea. Așa, țin minte, cum punēndu-î întrebări, că latineșce

cum îi zice la pālărie, lopată, sapă, il întreba și de plug. El imi zise, că latineșce îi zice *aratrum*. Iar eū stătu puțin pe gânduri și-l întreba, că de ce nu-î zice *plugum*? Urmă o lungă esplicare, că nu Romaniū trebuia să zică *plugum*, ci noi să zicem *aratrum* în loc de *plug* și că numai prostii-î zic *plug* și eū să-î zic de-acī înainte *aratrum*. Așa ceva a zis tata-moșu. Șciū că nu l-am prea înțeles. Dar vorba asta de *aratrum*, în loc de *plug*, mi s'a părut atât de ciudată, încât începū să rid ca eșit din fire, să dau din palmi și să strig înecat de ris: a-ra-tru!... a-ra-tru!...

Moșul s'a supërat reū, da' reū de tot pe mine. Pentru 'ntēia-oraă 'n viața mea! Și nu eră chip să-l mulcomesc. De zece ori am plecat să-l rog de iertare; abiă făceam câțiva pași, imi venia aminte vorba soadă de *aratrum* și me prăpădiam de ris.

Se 'nțelege că la urmă tot m'a iertat el. Dar filologie n'a mai făcut cu mine în vreme de câțiva ani de zile.

*

Aū trecut ani de zile până ce am înțeles pe deplin supërarea ce-î făcusem lui tata-moșu

Bunătatea asta de om avea o singură slăbiciune: filologia. Om, care nu fusese în stare să se supere pe hoțul care-i furase 2 boi de la islaz, om, care nu șciea ce-î cearta și mânia, — în chestie de filologie eră 'n stare să-și strice prietinia cu prietiniū seū cel mai bun.

Azi naționalismul nostru se manifestă în articole de ziare și în toaste. Încearcă-te azi să combați un articol de ziar sau îndrăzneșce a huiđui pe un tostant, și-î vedea dacă autorul articolului și domnul cu toastul nu-ți vor declară dujmanie pe veci.

Pe-atunci naționalism eră lupta pentru diploma de noblețā a descendenții noastre romane, iar filologia eră arma principală, cu care se purtā această luptā.

Filologia, și anume filologia în direcțiune latinistă-pură, eră deci o noțiune aproape identică pe-atunci cu naționalismul. Un „román bun“ trebuia să facā filologie latinistă sau cel puțin să o aprobe.

Itā de ce erā tata-moșu intransigent în acest punct.

Noroc, că pe-atunci nu se prea gāsiaū oameni cari să-î contrazică. Întēiū, pentru că puțini eraū, cari se puteaū luā la vorbă cu el în chestii filologice. Bëtrānul, care șciea vorbi și serie latineșce, cetise începēnd de la Tentamen criticum toate operele filologiei latiniste și erā abonat la Arhivul lui Cipariū, pe care-l cetia și rēscetia cu o adevëratā pasiune. A doua, că toți oamenii noștri de carte de pe atunci în materie de filologie aveā vederi cu deseveșire identice.

Astfel discuțiile filologice în casa moșului, la cari mai târziū ca student în gimnasiul superior luam și eū ades parte, constaū aproape exclusiv în etimologisări. Bëtrānul luā câte un cuvēnt românesc și oaspeții de la masă își bāteaū capul să-î afle originea — totdeauna latinească. Cu cât cuvēntul părea mai nelatineșce, — cu atât se făcea o mai încordată gimnastică mentală pentru de-a-l salvā din gozul străinismelor limbei noastre. Acțiunea aceasta de salvare eră inse prea anevoioasă și mai totdeauna oaspeții curioși trebuiaū să apeleze la sagacitatea mo-

şului, care eră adevărat artist în această acţiune de salvare. Şi câtă bucurie şi câtă mulţămire îi cuprindea pe toţi, de câte-ori bătrânul demonstrează originea latină a unui cuvânt considerat până atunci de pierdut! Erau emoţiuni sacre, — pe care noi epigoni nu le putem înţelege!

Mi-am însemnat unele din etimologiile proprii şi originale ale bătrânului, şi ca să nu se dea cu totul uitării, le reproduc aici. Iată-le.

Răsmiriţă = de la *res militiæ*, fiind că răsmiriţa, este o treabă, care numai cu miliţia se poate potoli;

a gădili = de la *gaudio* = gaudium + illo (facio); adecă fac cuiva veselie, ris, — fac să rîdă;

brînză = de la *prandea*, de la *prandeus*, a, um, ce se mănâncă la prînz = „de prînz“;

pădure = de la *palude* (palus, dis = mlaştină, baltă), căci pe la noi mlaştinile şi bălţile sînt de obicei în apropiere de păduri;

*moldă** = de la *mollio*: *mollidia* = în care se înmoaie ceva;

bot, botorog, botă = de la *potare* (a bea);

tulnic = de la *tollo* (iaş, ridic): *tollinicus* = cel ce trebuie ridicat, (fiind că e mare şi greu);

mămăligă = a *mama ligata* = cea legată (închegată) de mama;

balmoş = ab + *almus* + *-ostius* = din + cu hrană (adecă: balmoşul e făcut: „din ceva foarte hrănit“);

zmău = de la *ex + mens*, adecă: nu î de-al meu, va să zică = reu, duşman;

bucurie = de la *boncordie* (bonus + cordia), adecă a fi cu inimă bună;

birlog = din *bel-loc*, de la *beluae locus*, — adecă loc pentru fiare sălbatice;

îndrănesc = de la *in + trans + i + esco* = trec până dincolo, dau orbeşce înainte;

cârlig = de la *carnileq*, = „de care legi sau agăţi carnea“;

*şuştarîu*** = de la *sububestarius* (= *suvuvstarius* = *suuuustarius* = *şuştarîu*), cuvânt compus din *sub* = *starius* = „care stă sub ugeri“;

burling = de la *bonlinguus* (= *bonus lingua*) = bun de limbă, care face multă gură, adecă guiţă mult.

*

Câtă iubire de neam şi de limbă, câtă mândrie de originea strămoşască, câtă însufleţire, cât idealism în aceste „secături“ etimologice! — Şi noi cei de azi rîdem de ele — E risul ştiinţei asupra neştiinţei! — Oh da! Dacă ştiinţa însăşi nu ar fi neştiinţă! — Oh da, dacă un secol „nu ar deszice“ ce altîi au zis! — Dacă ştiinţa de azi nu ar fi neştiinţa zilei de mâne! — Dacă de savanţii prezentului nu ar trage un ris homeric savanţii imaginari de mâne, de aceştia cei de poi-mâne, şi aşă înainte până la coada vremurilor! Da, — atunci ar fi justificat risul nostru! — Dar unde pui, că ştiinţa noastră pe lângă toate mal e şi seacă şi rece, că nu are suflet, nu are inimă, nu are ideale nici visuri, că e sceptică şi că nu înalţă, nu încăldeşte, nu aprinde! — O secătură! —

Oh bătrâni fericiţi, de ce nu vă pogoriţi peste noi ca să ne daţi căldură, credinţă, ideale? — Veniţi de ne desrobiţi inimile de sub tirănia gheţoasă a

minţii! — Vrem să trăim senini şi veseli, vrem să ne însufleţim pentru idealuri mari... Veniţi, veniţi de ni le daţi! —

Scusaţi! — M'a luat condeul pe dinainte... Nu se ţine de obiect... *

Tata moşu doarme de mult somnul cel de veci. Mormântul lui e colo sus pe deal lângă sfânta biserică... Şi de câte-ori mi se amăreşte sufletul de secul zilelor de azi, pelerinez la acel mormânt... Trebuie să sfîrşesc... Me înecă plînsul... —

Tata-moşule! Dormi în pace!

Braşov, la 1 Iulie 1903.

Sorecovă.

Pagina din urmă

Îar pe pagina din urmă
Nu vrei lacrimi, nici suspine,
Şi durerea mea din suflet
S'o ascund chiar şi de mine.

Vrei să nu mă ştie nimeni
Dacă-am plîns vre-odată 'n viaţă, —
Cei mă mulţi cetesc o carte
Începînd cu-ultima aţă.

Oamenii din a lor fire
Numa 'n ochi ştiu să privească,
Îar în sufletul din tine
Rari sînt cari să mă cetească.

Şi aşă nu mă şti nimeni
Ce conţine-acest caet
Şi ce-amară-a fost viaţa
Plîngătorului poet.

Dacă versurile mele
Au fost triste uneori —
Numai tu ai fost de vină
Lume! ce me încunjoară.

Vai! am fost atât de singur
Şi 'n un codru fără margini...
Dacă n'at vădut pustiul,
Nici nu poţi să ţi-l imaginezi...

Şi-am pornit tot înainte
Fără sprigin, fără ţintă, —
S'auzică numai departe
Un copil care se cântă.

Sînt bătrîn astăzi cu totul,
Înse-mi amintesc cu drag
Şi de codrul fără margini
Şi de bietul mic, pribeag.

Câte pedecă puse 'n cale,
Spini şi stînci şi bolovanî!

* Un fel de troacă rotundă sau ovală.

** Un vas de lemn, în care se mulge laptele.

*Și-au trecut, ca-un vis ferice
Douzeci și cinci de ani.*

*Iar pe pagina din urmă
Vreă să uit trecutu-ntreg,
Și înăbușind durerea-mi,
Lacrimile să le șterg;*

*Ca să nu mai știe nimeni
Ce conține-acest caet,
Și ce amară-a fost viața
Plângătorului poet.*

1903.

V. B. Munteneșu.

Catastrofa Daciei.

— Roman istoric. —

(Urmare).

Atunci tezaurul lui Mucapor va ajunge în mâinile tale! — se bucură Filetus.

Intorsetura aceasta a lucrurilor umplu de vioiciune veselă și pe Bituvantis.

— Nici închipui nu-ți poți Lucila, ce mari servicii ai făcut tu Daciei prin aceasta descoperire — zise cu obrazi aprinși de bucurie.

— Dacă binele patriei mele așa pretinde, sânt gata a ve arătă in tot momentul acel loc.

— Să mergem! — se pripi Bituvantis arđend de nepaciență.

Filetus se opuse.

— Ar fi prea bătător la ochi să căutăm ziua mare după acest loc. Adă-ți aminte, că documentul despre comoara lui Mucapor nu e clar. Precauțiunea la tot cazul nu ne va strică. Să păstrăm și mai de parte secretul, căci interesele patriei prin aceasta nu sufer nici o stricăciune. După ce vom desgropă tezaurul, la moment il poți oferi guvernatorului să-l folosească pentru binele Daciei. Ducele Goților corupt prin aur va retrage selbaticile sale oarde, Sarmiseghetusa va resuflă iarăș liber și va lucră din resputeri să se 'ntărească, ca la o eventuală a doua vizită a barbarilor să-i poată primi cu fruntea rădicată. Până atunci și divul Aurelian va repune pe protivnicii sei și va putea grăbi cu oastea sa întreagă intru apărarea Daciei.

Bituvantis, încântat de cuvintele lui Filetus, imbrăfoșă pe Lucila și sărutând-o pe frunte îi zise :

— Pentru toate aceste ție-ți sântem datorii cu multămită. Ce să-ți dăruiesc pentru aceasta descoperire ?

— Fiind că te aflii în dispoziție bună — răspunse blând Lucila — și me provoeci să cer de la tine ceva, aș avea o rugare.

— Cere, Lucila, ce voesci ! Nu te uită la preț. De ce va fi mai scump darul meu, de aceea voiă avea mai mare bucurie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Piața Beinșului cu biserica gr. cat. română și gimnasiul.

— Să nu-ți pară reu în urmă de promisiunea ce mi-o faci.

— Grăește fără sfială, Lucila! Vrei purpură de Tir, sau mai bine-ți place cea din Mauretania? O fibulă de aur cu ac de Cypru încă ți-ar șede foarte bine.

— Cu atâta nu me vei mulțumi, tată — se desmeteci din îmbrătoșările părintelui său. — Vrei să-mi procur prin promisiunea ta o bucurie mult mai durabilă. De câte ori trec prin prothyr, inima totdeauna mi se strânge de durere și milă, vedând suferințele nefericitului sclav ce îngrișește peste intrarea în atriu. Acest miserabil om încă e zidirea lui Dumnezeu și nu merită să geamă în lanțuri grele alături cu cânele. Dacă vrei să-mi faci bucurie, poruncește să ieie lanțurile de pe sclavul din prothyr!

La resărit schinteitorul luceafăr de dimineață se cufundase deja în abisul de după deal; amurgul de dimineață își întinse în văzduhul învăpăiat vëlul țesut din negură straveșie, care din clipă 'n clipă se lăția tot mai departe pe bolta cerului și acoperia una după alta podoabele lui schinteietoare; țintele de aur, stelele lucitoare. Afară din pădure lumina zilei eșise deja biruitoare din lupta ce o avuse cu întunerecul nopții, dar desetul codrilor eră încă tot sub stăpânirea acestuia. Dar și aici pe vârfurile legănate ale copacilor tremură deja o zare albă, care deșteptase din somn paserile să intimpine ziua cu cântece vesele.

Unul după altul cântăreții codrilor se treziră și scuturându-și aripele de roauă începură a cântă.

La trupina unui copaciū bătrân dormiau cinci

Reședința episcopescă gr. or. română din Arad.

— Curioasă rugare! Dar dacă împlinirea ei îți face bucurie, fie după cum ai cerut.

Încă în acel moment chemă pe îngrijitorul sclavilor și-i porunci să ieie lanțurile de pe „ianitor”.

După aceea se întoarse către Filetus și-i zise:

— Ți am promis că mâne voi merge cu tine la magistrat. Acum am cugetat alt ceva; imi voi împlini azi promisiunea. Vino deci!

Filetus își strinse scriptele și porni cu Bituvantis să se supună formalităților legale de desrobire.

După împlinirea acestor formalități, numele lui complet sună: P. Bituvantis Filetus.

IV

Prietin fățarnic.

Întunerecul ce acoperise sub uriașele sale aripi negre codrii înfrunziți, începea a se rădica greoi.

oamenii. Unul dintre ei se rădica de pe așternutul de mușchi, își frecă somnul din ochi, își îndreptă privirea scrutătoare în sus, încercându-se să străbată prin frunzișul copacilor; după aceea își potrivi vestimintele, își luă în mână bâta cioturoasă și strigă cu glas înalt:

— Sculați, fraților! Se mijește de zi și avem să călcăm încă cale lungă, până ce vom ajunge la țintă.

Drumarii săriră sprinten pe tălpi și-și luară bâtele în mână. Cel mai în vârstă dintre ei, un moșneag slăbit, cu fața sbărcită, împrejmuită de o lungă barbă albă ca zăpada, își infipse în pământ bâta nferecată și împodobită la un capăt cu cruce și ridicându-și dreapta tremurătoare binecuvârșii se zicând cu glas blând:

— Pax vobis!

Tovarășii bătrânului ingenunchiară, iar el cuvântă:

— Înainte de toate cuvine-se să mulțămim celui atotputernic că ne-a ocrotit pe calea cea mai primejdioasă și ne-a scăpat nevătămați de barbari, să putem duce fraților mângăere sufletească!

Toți își ațintiră privirile transpirate de evlavie pe crucea simplă a bătrânului preot și buzele lor începură a murmură rugăciuni ferbinți. În glasurile lor vibră încrederea inimilor simple, că cel de sus vede pe fiii săi și în acest codru sălbatic și aude rugăciunile lor smerite. În sufletele evlaviei le stăpâniă toată ființa și pe câteva minute le opri funcțiunea simțurilor. Ochii lor ațintiți spre cer nu vedeau nimic din lumea cea reală, și freametul pădurii în esaltația în care trecură sufletele lor, li se părea o melodie ne mai audită de urechi omenești, cântată de coruri de îngeri... Bătrânul începă a întonă cu vers tremurător o melodie prelungită și jalnică, tovarășii lui îl acompaniaă cu pietate și ecoul pădurii repetă cântul ca un cor îndepărtat.

Ultimele acorduri se perdură în sfârșit în pădurea imensă, slăbind din ce în ce mai mult ca valurile de apă produse de o peatră aruncată în ea.

Drumarii se sculară, își făcură semnul crucii, se îmbrătoșară și se sărutară.

— În numele Dumnezeului restignit să plecăm acum! — zise preotul.

Creștinii își luară bătele și începură a urcă cu pași anevoioși muntele.

— Mai avem încă mult de a merge? — întrebă după o pauză lungă de tăcere bătrânul.

— Dacă vom călca bărbătește, peste trei ore vom fi la țintă.

Ar fi pășit drumarii și mai bărbătește, de n'ar fi fost nevoiți să se acomodeze mersului greoi al preotului slăbit de adânci bătrânețe.

După cale ostenitoare de o oră, drumul li se înlesni încâtva. La tot pașul copacii pădurii din ce în ce se răriaă, pe urmă dispărură cu deseversire. Trecură puțin prin tufiș, în urmă și acesta se sfârși și ajunseră la larg. Înaintea lor se rădică acum panta verde și lungă a muntelui, întreruptă pe a locuirea de răsipituri prăpăstioase și cotituri încălceite, la spatele lor mugea o nețermurită mare verde cu valuri de frunze.

De aici din nălțimea norilor își îndreptară privirile pe adâncitele văi. Peste valurile înfrunzite, departe în zarea albastră, scelipiaă în bătaia razelor focoase coperișele de aramă ale turnulețelor din Auraria minor și albele întorsături ale drumului ce șerpuiă către Alburnus maior schinteiaă ca o șinoră fără capăt încolăcită în cotituri măestrite pe covorul verde al pădurilor.

Spectacolul ce-l înfătoșău acele orașe prin prisma depărtării înșelă ochiul obosit, care nu putea distinge movilele de ruine, cari din apropiere atât de trist le desfigurase esteriorul drăgălaș.

Grupa drumarilor cari vedură aceste orașe din apropiere, scoseră din pepturile lor mâhnite suspine dureroase și preotul esclamă cu tristețe:

— Până când ne vei mai cercă Doamne, pentru mulțimea păcatelor noastre? Tu ești Dumnezeul cel milostiv, care în nemărginita ta iubire de oameni ai făgădnit să cruți Sodoma și Gomora, dacă se vor afla în ele numai șapte dreptți! Și Dacia noastră atât de păcătoasă să fie, să nu se găsească în ea nici atâția dreptți?!... Adevărat că mulțimea locuitorilor se închină și acum idolilor, dar legea ta cea

sfântă a prins deja rădăcini adânci în Dacia și nu mai mila ta ne mai lipsește, ca aceasta să străbată inimile tuturor. Îndură-te, Doamne, și nu lăsa ca patria noastră să ajungă sub stăpânirea crunților barbari, cari își bat joc de legea ta cea sfântă!

În acest moment unul dintre soții preotului își duse mâna la ochi și privi îndelungat în dreapta...

În depărtare de vreo câteva sute de pași o ceată de bărbați, se desfășură unul după altul din tufișul des și mergeau către vârful muntelui.

Creștinul ce-î observase deveni palid și cu groaza, ce creșcea treptat cu numărul străinilor cari eșiau din tufiș, făcū atenți pe tovarășii săi.

— Fraților, suntem în primejdea cea mai mare. Goții, precum se vede, nu se îndestulesc cu averile răpitate de la locuitorii pacinici ai acestei țări, ei voesc să-î pustiască pe toți din lume. Priviți colo și vedeți.

Ochii tuturor se îndreptară în direcțiunea arătată de vorbitor. Evlavia dispărū din trăsăturile fețelor lor, ca să fie înlocuită de espresiunea celei mai îngrijate spaime.

— Pitulați-ve la pământ să nu ve observe! — sună sfatul înțelept al preotului.

În acel moment toți se lățiră pământului. Câteva minute trecură, până ce li se deslegaseră lăbile paralisate de frică.

(Va urmă.)

Tit Chitul.

C â n t e e.

*Lăsați-ne în anii tinereții,
Lăsați-ne senin un cer cu soare,
Și 'n cale-ne parfumul de la floare —
Nu ne-arătați deșertăciunea vjeții!*

*Nu turburați al nostru vis de vară...
Nebuni așa să credem în iubire;
Al nostru soare în nemărginire
S'alerge înfocat din zori spre seară...*

*Lăsați-ne cântările senine,
Când rîde viața 'n ochii plini de sete;
Zglobiți, parfumul serii să ne 'mbete,
De dor când inimile ne sînt pline...*

*De drag se vor aprinde-a noastre stele,
Se vor găti a noastre lunci albastre,
Povești vor spune azi florile noastre,
De noi cântă-vor paseri între ele!...*

*Și pentru noi natura-și varsă darul
Și primăvara valuri de lumină, —
În primăvara noastră de vis plină,
Nu ne-arătați voi unde stă amarul!*

*Lăsați-ne în anii tinereții
În pace să cântăm, visând în pace
Și ochii noștri veseli să se joace —
Nu ne-arătați deșertăciunea vjeții!*

I. U. Sorieu.

Blestemul.

— Tragedie. —

Trei acte în versuri.

(Urmare.)

JANI, ride.

Me asigură!

Mi-ai dat bani drept chezeșie?
 Mi-ești vândut pe viață mie?
 Cin' te crede! și de-aș crede,
 Ve ved' slab și o româncă
 Ve înfrână ea pe proști.
 Sunt sătul de-atâtea vorbe,
 Vrea să ved' ce ești în stare?
 Poți plăti? Și cum plătești?

Pausă.

Eu ți-am dat destul imi pare!
 Când la Iași îți zvânturi viața
 În orgii și cu femei,
 Mai ales cu o străină
 Care-și bate joc de voi,
 Tu, imi scrii de scumpa ți soră
 Și-mi ceri galbeni la sfârșit.
 Eu ți-i dau!

Tudor vrea să-l întrerupă.

Sfârșesc îndată.

Când zvêrli banii pe fereastră,
 Când ajungi de-ocara lumii,
 Și ești prins la cărți furând; —
 Tu din nou imi scrii de sora-ți
 Și-mi ceri galbeni la sfârșit.
 Eu ți-i dau!

Atâtea jertfe,

Nu aduc în schimb nimic.
 Știi cât țin de mult la Lia...
 Cât s'aștept? Me doare 'n suflet,
 Sunt învins și nu mai pot...

TUDOR.

Da, ce i drept, mi ai dat... eu totuș
 Ți oi plăti tot...

JANI, ironic.

Se 'nțelege!

TUDOR.

Despre Lia-î altă vorbă.
 Te iubesc din toți pe tine,
 Ești mai bine decât toți; —
 Și, ca frate, imi fac visul
 Să fi tu bărbatul Liei.
 Me gândesc la fericirea
 Sorei mele, — și de-aceea
 Ți-amintesc atât de ea.
 Chiar acum vorbii cu tata.
 Te iubește ca p'un fiu;
 Și mi-a spus că nu 'ntârzie,
 Hotărit va face nunta!

JANI.

Eh! așa mi-a spus și mie.
 Deci mi-ajung eu dorul?...

TUDOR, hotărit.

Da!

Șiret.

Tata 'ndată o să intre, —

Să fim gata... deci alege:
 Voești paloșul? pistoale?

JANI.

Dă-mi pistoalele.

TUDOR, dându-i doue pistoale.

Sunt bune,

Și 'ncărcate.

El incepe să incingă paloșul.

Mergi la țintă

Mult mai iute 'n chipu-acesta.

Tata, vrea lui Ipsilanti

Să-i aducă Turci drept jertfă,

Ca să poată să ajungă

Cât mai sus pe lângă el.

Ajutându-l, o să-ți fie

Mai prieten, ca ori când,

Și-ai să ai atunci pe Lia

Ca nevastă mai curând.

Să mai spui că nu-s cu tine,

Că nu caut să-ți fac bine,

Om ursuz...

JANI, vesel.

Îți mulțumesc.

Pipăind pistoalele.

O! de-mi cade Turcu 'n mână!...

Tudor, vin-o prin odăi,

Să sfârșim cu el mai iute...

Haide!

TUDOR.

Stai să vie tata.

JANI, privește lung la Tudor, îl bate cu mâna pe umeri.
 Tu de ce-ai venit din Iași?

TUDOR.

Griji.

JANI.

Ce griji?

TUDOR.

Sunt multe.

JANI.

Multe?

Iarăș poate o femeie,

Sau vre-o doue, — cine știe

N'ai putea să-mi spui și mie?

Tudor tace.

A, da, da!... ești tinăr! bine!

Și ai griji? femeia cere!

Înțeleg... o să-mi dai voe

Să-ți ajut puțin nevoia.

TUDOR.

Dar...

JANI.

Cum nu! A ta iubită

Te-ar uită. de-o uită cu totul.

Suntem rude, — și cumnatul

Dă cumnatului când n'are!

El vrea să dea lui Tudor un fișic. În aceeaș clipă Stroe
 apare de după perdea, se uită la Tudor, care întoarce ochii.

STROE.

N'ai să ieși!

JANI.

Ce cauți, căne!

TUDOR.

Piei din fața-mi!

STROE, mergând spre ușa prin care a dispărut Roxanda și
Lia, o deschide, strigă scos din fire.

Îmi zic căne,

Și me dau de-ací afară!

Roxanda apare în prag.

Scena VI.

STROE, JANI, TUDOR, ROXANDA, LIA.

STROE.

Vin-o, buna mea stăpână.

Veți cum prinde rădăcină

Gândul reu în om... O! Doamne!

Iartă-mi vorba... Nu me rabdă

Și nu pot să tac mai mult.

O! nu știi, nu știi, mi-î scârbă,

Și rușine!

Zărind pe Lia.

Uite-o, Doamne!

Barba albă am plecat-o

Peste leagănu-i, și 'n brațe

Am purtat-o... vai! și-acum!?

Roxandei și Liei.

Voi nu știți, nu știți nimica...

Mi-ți iertă că spun acestea

Și că-mi pierd și șirul vorbei; —

Dar mi-s pletele prea albe,

Am crescut în alte vremuri,

Sunt de jos și nu am minte,

Poate-s fiară, căne poate,

Sunt ce vreți și ce ve place,

Dar nu pot, nu pot pricepe

Cum un om s'ajung' aicea

Și pe sora lui s'o vîndă!

Lia își acopere ochii în vreme ce Roxanda privește se-
ver la Tudor.

Da! frumoasa mea copilă,

Te vindea aci lui Jani,

Și voiá să ia din mâna-i

Un fișic întreg de galbeni!

O! se vede, fapta-i este,

Nu știu cum să zic, — cumplită,

Căci cu mâna ta cea albă

Ai voit să-ți coperi ochii...

Drept vedu bētrānul Stroe?

E cumplit să-ți vîndi și sora?

Cinstea mea din alte vremuri

A ramas și-acuma cinste?

O, da, da! și azi sunt oameni

Carí să creadă ca și mine!

Lui Jani.

Nu zimbí și piei mai bine,

Că de-mi es mai mult din fire,

Nu țin seama cine ești,

Tu ce vii să turburi pacea

Unei vițe româneșci!

(Roxandei.)

Nu-î așa? am dreptul ăsta;

Și îl lași pe bietul Stroe,

El, care-a slugit în casa

Bravului Miron Spătarul,

Să-și aducă și-azi aminte

Că la tatăl teú o vlespe

Nu putea în veci să între!

TUDOR, lui Stroe.

Tu, să tací!

ROXANDA.

Mai ai curajul!

TUDOR.

E destul de când tot minte!

STROE.

Eú!

ROXANDA.

Zici el... el! Nici odată!

Știu să dau la fiecare

Prețul care-i se cuvine:—

Dragul meu, iubite Stroe,

Arată pe Tudor.

Dacă fiul lui Eracli

Ar avea a suta parte

Din mândreața ta de suflet,

Și din cinstea-ți nepătată,

Mi-ar părea o fericire

Să-l numesc copilul meu!

Dar așa... Me mir, cum poate

Să-l mai las să vie 'n fața-mi

Făr' să vedă că-i datorie

Ca să-l --

Ah! moartă mai bine!

LIA.

Mamă, lasă!... nu mai plānge:

Tu n'ai fiú și eú n'am frate!

În tot timpul acestei scene, Jani care stă în fund ride
batjocoritor.

ROXANDA, furioasă, lui Jani.

Nu ți-e locu-ací, străine!

JANI.

Bine, es! dar sunt prea sigur,

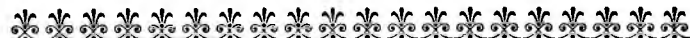
M'oiú întoarce!

Eșire falsă. Vedend pe Eracli că intră, se întoarce, ride
batjocoritor.

Chiar me 'ntorc!

(Va urmă.)

Ludovic Dauș.

Gugetări.

Trebue să ai onoare mai 'nainte de a avea
opiniuni.

*

Între nevasta și prietenii unui om celebru, e
în totdeauna un duel crâncen: ea e geloasă de ei,
ei sunt geloși de ea.

*

Ceí carí suferă mai mult de o umilire sunt cei
mai grăbiți ca să umilească pe alții.

*

Dacă eroul vr'unei legende s'ar întoarce pe
lume ca să ne istorisească adevărata lui viață, toată
lumea l-ar acuzá de înșelăciune.

*

O femeie frumoasă nesimțitoare, e ca o floare
fără parfum.

*

Modestia e pentru virtute ceea ce e voalul pen-
tru frumusețe; măreșce farmecul.

SALON

Cărți noue.

Vasiliu Ranta Buticescu, „Novele“, Gherla 1902.*

Dl Vasiliu Ranta-Buticescu este un vechi publicist de peste Carpați. După o lungă carieră de judecător în serviciul statului, s'a retras la Cluj și acolo a început a-ș adună scrierile sale din tinerețe, din cari a publicat până acum acest volum de nuvele.

Vom judeca acest volum din două puncte de vedere: din acela al evoluțiunii literaturii române de peste Carpați și din punct de vedere personal al autorului, măsurându-i importanța subiectivă.

Într'adevăr, volumul acesta caracterizează o mișcare întreagă literară, care, fără a reuși să dea limbii și literaturii române opere de valoare, a avut totuș câteva calități prin direcțiunea sa. E vorba de o grupare a unei generațiuni de scriitori debutanți din anii 1850—1870, cari au ridicat un steag în Oradea-mare, căutând a propaga sub scutul acestui steag câteva idei frumoase, cum este indemnul de a ceti și scrie românește, — un indemn care de altfel și astăzi mai este actual.

În fruntea acestei grupări eră între alții și repositatul nostru coleg Alesandru Roman, apoi Dionisie Păscuț, un harnic filolog român, precum și un șir de tineri entusiști, între cari Ilie Trăilă și... dl Ranta-Buticescu, fără îndoială printre cei mai talentați, cum ne-o dovedește publicațiunea colectivă de la 1867 intitulată „Fenicele“.

Scrierile acestor tineri și începători literați păcătuiau fără îndoială prin multe defecte, între cari cel mai mare îl constituiau exagerările de limbă — lucru ce nu e de mirat, într'un timp când toți cărturarii de peste Carpați stăteau sub influența nemijlocită a idealului latinist, atât de reu aplicat.

Încea de pe atunci inse pornise, ca o adiere caldă, un curent favorabil dezvoltării normale a literaturii noastre: interesul pentru limba poporală și pentru poesia poporului. Și ne face o plăcere a constata că dl Ranta-Buticescu este printre cei dintei cari s'au întors la acest isvor și a scris un șir de poezii în genul poporal, imitațiuni cărora le zice „doine“, și cari și astăzi se pot ceti.

În prosa dsale de asemenea a primit de timpuriu elemente din popor, și nu numai în limba în care scrie, dar mai ales în subiectele tratate, cari în majoritatea lor sunt țărănești. Limba dlui Ranta este străbătută de multe provincialisme, dar cele mai multe frumoase, căci sunt neașe românești. Aceasta e o bună însușire a unui novelist de la țară, căci scenele din popor, viața idilică din stratul cel mai curat al neamului nostru, nu pot fi redade

* Raport prezentat Academiei Române în comisiunea de noue a premiilor anuale în sesiunea generală din anul acesta.

decât în limba elementului de care autorul se preocupă. Și apoi nu găsim de loc, că e nimerit a se face unui autor cap de acușiune din faptul că întrebuințează o limbă bogată în provincialisme curat românești, ci din potrivă socotim că e în favorul dezvoltării limbii literare, care altfel e redusă la limba vorbită esclusiv de cărturari. Cuvinte ca „cătărită“, „holcă“, „mădărită“, a se „incocora“, „vraniță“, „dălmă“ și altele, pe cari le am aflat în întelelele pagine din acest volum, sunt prea dese în graiul poporului decât să fie scoase din circulațiune. Avem inse o rezervă categorică: tot ce este unguresc, fie în termenii usuali, fie în topica limbii, trebuie înlăturat ca cel mai năprasnic pericol ce amenință limba ardelenescă prin influența silnică a școalelor ungurești.

Subiectele de povestire ale dlui Ranta-Buticescu sunt în parte de o simplitate rustică și fără de pretențiuni de povestiri rafinate. Artă multă în esunerea lor nu avem de constatat, cel mult aceea artă ce o are ori-care unchiș mai gureș de la țară, când povestește lucruri atât de dragi flăcăilor și fetelor din ședetoare. Nuvele țărănești, ca: „Dragostea unchișului“, „Florile dragostei“, „Flori de munte“ și „Florile codrului“ îți dau într'adevăr senzațiunea unor frumoase momente sufletesce din viața poporului și sunt alcătuite cu destul meșteșug atât în partea lor descriptivă, cât și în acțiune. Plac mult și pildele țărănești, de cari găsim multe presărate în volumul întreg.

Ce păcat inse că nu-i reușese tot atât de bine povestirile și figurile din societatea suprapusă țărănimei — o lume a cărei psihologie e mai complicată și poate prea greu de zugrăvit pentru autorul nostru. Astfel tipul lui „Costică“ (pag. 46), care făcea „șport“, e într'adevăr un fel de „mazăre pe părete“, împreună cu o altă figură din „Soare și ploaie“ (pag. 76) cu „locotenintele la linie Tului Corneanu“. Aici dl Ranta-Buticescu e cu mult mai neîndemănatec în toate.

Pe de-a întregul volumul dlui Ranta-Buticescu nu este o operă care să rămână în literatura noastră, ea dovsdă de un scriitor de forță — aceasta pentru motivul de căpetenie că autorul e prea puțin artist și că a aprofundat prea puțin subiectele tratate.

Pentru motivele arătate o vorbă bună se cuvine în sinul Academiei venerabilului scriitor, ale cărui nuvele, publicate mulți ani de-a rândul în „Familia“ colegului nostru Vulcan, au contribuit în vremea lor la dezvoltarea gustului de cetire și astfel la a culturii literare în publicul românesc de peste Carpați; nu pot inse propune să i se dea premiu, mai ales când ved la acelaș concurs opere mult mai însemnate prin talentul, prin știința sa și prin munca cu care sunt scrise.

I. Bianu.

H a z.

Judecătorul. — De ce nu plătești reclamantului chiria?

— Păritul. — Să dovedească dumnealui că am mai plătit și altor proprietari la cari am stat, și i-o plătesc bucuros.

LITERATURĂ.

Analele Academiei Române. Zilele trecute a apărut din aceasta publicațiune, tomul XXV, fascicula II, care cuprinde procesele verbale și toate actele sesiunii generale din primăvara trecută. Partea mai interesantă o formează rapoartele comisiunilor asupra cărților și manuscrisurilor intrate la concurs. Dintre aceste am anticipat câteva îndată după închiderea sesiunii generale și reproducem unul în nr. acesta al revistei noastre și dacă spațiul ne va permite, vom reproduce și altele.

De la Academia Română. Vineri la 3/16 octombrie Academia Română din București a ținut ședință publică. Cu asta ocaziune dl V. Babeș a făcut o comunicare „Despre microbul turbării”. Dsa a arătat că toți câți au socotit că au descoperit acest microb până acum, s'au înșelat. Cercetările făcute de dsa în această direcțiune l-au condus către un rezultat satisfăcător; dsa crede că niște mici grăunțe sau bastonașe foarte greș de vădute, observate de dsa în culturile făcute din leziunile turbării, ar fi microbii turbării, și dă ca probă o experiență în ciclul de dezvoltare al microbului turbării; dsa crede că se vor găsi și formațiuni mai mari, adică microbi maturi. Dl dr. Babeș nădăjdușce că descoperirea microbului turbării va duce la un tratament mai rațional al boalei la începutul ei și la vindecare.

Istoria României de la fundarea Daciei. *Premiul Princesa Alina Știrbei* se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 a Academiei Române pentru cea mai bună scriere în limba română despre: „Istoria României de la fundarea Daciei până la finele secolului XIX pentru usul și întărirea simțimintelor patriotice ale tuturor cetățenilor.” În această istorie trebuie să reiasă firul conducător al dezvoltării statului român, greutățile ce poporul a avut de învins, suferințele ce a îndurat, efectele înfricoșate ale dominațiilor străine, luptele ce el a purtat pentru a susține naționalitatea sa neatinsă, redșteptarea neamului românesc dovedită prin luptele eroice interne și externe susținute mai ales de la începutul secolului. — Încununată prin independența redobândită și regatul înălțat de virtutea românească însăși, — asigurată pentru vecie, precum va da Dumnezeu, prin succesele și progresele ce poporul va deservîși neîncetat. (Din Actul de donațiune.) Premiul este de 8500 lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 880 ale autorului și 200 ale Academiei. — Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1905.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

De la Teatrul Național din București. Au trecut două săptămâni de la deschiderea stagiunii, dar încă nu s'a jucat nici una din piesele anunțate nou. Dșoara Maria Ventura a debutat cu succes în tragedia „Traian și Andrada” de dnii Gr. Ventura și V. Leonescu, apoi în „Hero și Leandru” de Grillparzer, tradusă de dl H. G. Lecca. Pe joi 9/22 octombrie s'a anunțat „Pygmalion”, de dl Bengescu-Dabija, pentru debutul tinerului artist Bulandra. S'au mai prezentat direcțiunei Teatrului Național

următoarele piese originale: „Patrie și Amor”, tragedie în 5 acte de I. Rizu-Corban; „Albanezii”, dramă în 5 acte de de St. Georgescu-Sergent; „Vița poporului”, comedie în 4 acte de N. Coniț-Tinoc. Următoarele traduceri: „Print și Student”, (Alt Heidelberg), piesă în 5 acte trad. de Hilarius și „Iridin”, piesă în 4 acte de Contele Sigmuund Krasinski.

Reprezentăția teatrală din Sibiu, dată 2/15 l. c. de Reuniunea sodalilor români de acolo, a fost o frumoasă serbare, la care teatrul orășenesc s'a umplut de lume românească. Au fost de față ambii episcopi, al Caransebeșului și al Aradului, dimpreună cu alți fruntași din cler, aproape toți deputații congresului și altă lume multă. Piesa primă „Fricosul”, de Stamati-Ciura, de și bine jucată, n'a avut succesul complet, căci piesa nu e de loc potrivită pentru noi. Mult mai bine a reușit a doua, „Vlăduțul mării” de Ioan Lupescu. Dl Dumitru Axente, care în ambele a avut rolul principal, a fost mult aplaudat. Asemenea doamna Elena Roșca și dșoarele Elena Grindeanu, Elena Baciū, precum și dnii George Trifan, Ioan Imberuș și ceilalți.

Concert în Lugoj. Reuniunea română de cântări și musică din Lugoj arangează duminică în 12/25 octombrie concert în sala din otelul „Regele Ungariei” sub dirigința dlui I. Vidu. Programul: 1. M. N. Spacovici: „Hora Dobrogeană”, cor mixt. 2. I. Vidu: a, „Nu-mi place!”, b, „Îmi place!”, coruri mixte. 3. I. Vidu: „Răsunetul Ardealului”, cor mixt și solo de mezzo-sopran (dna M. Molitori). 4. G. S. Vasiliu: „Pentru ce Doamne?”, (concert religios Psalmul 86 al lui David), cor mixt. 5. I. St. Paulian: „Dorul Româncei”, cor mixt cu solo, (dna Elena Boeriu). 6. L. Gordigiani — I. Vidu: „Fetița din Toscana”, cor mixt. 7. I. Vidu: „Pui de lei”, cor mixt cu acompaniament de orchestră. — După concert urmează dans.

Concertul Dumitru Popovici în Brașov. Cunoscutul bariton de operă dl Dumitru Popovici va da astăzi vineri în 10/23 octombrie concert în Brașov, în sala cea mare de la „Gewerbeverein”, cu concursul dnei Maria Dima și al dlui director de musică R. Lassel.

Concertul Reuniunii sodalilor români din Sibiu, dat în sâmbăta trecută, precum aflăm, a reușit foarte bine, în o sală înțesată de lume. Corul reuniunii a cântat precis toate punctele, sub conducerea dlui învățător Candid Popa. Atracțiunea deosebită a se ratei a fost debutul dșoarelor Anița Onițiu și Olivia Bardoși. Prima a cântat cu o coloratură admirabilă o romanță din „O noapte în Granada” de Kreutzer; apoi la cererea publicului, în mijlocul unui mare entusiasm, „Doina” de Kirchner și o altă piesă populară. Dșoara Olivia Bardoși a încântat auditorul cu bravura tehnice sale și cu sentimentul ce a versat în piesele ce a executat. Escelenta pianistă, la dorința esprimată din toate părțile, a mai cântat o Ardeleană și o Horă. Apoi a început dansul.

PICTURĂ.

Expoziția pictorului Șmigelschi la Sibiu, deschisă la 14 l. c. a atras multă lume română și străină. Expoziția a avut două părți: bisericească și profană. Cea bisericească, represintând pictura bizantină, a fost pusă la vederea publicului în o sală

mare; cea profană în salele laterale. Pictura bizantină e reprezentată prin 39 de pânze. Între aceste se remarcă planul general pentru pictura catedralei din Blaj și alte compoziții prețioase. Între tablouri s'a expus și un admirabil covor țesut de țărance române din Maramureș sub conducerea dsoarei Mihályi din Saraseu. Covorul acesta se întrebuințează în catedrala din Blaj la sfințire de episcopi. Pictura profană s'a prezentat prin 71 de bucăți. Inchiderea expoziției s'a fixat pe azi la 23 octombrie.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Congresul național bisericesc din Sibiu, între alte lucrări însemnate, s'a ocupat și de chestiunea catechisării tinerimei gr. or. române de la școlăle străine. La propunerea comisiei școlare, al cărei referent a fost dl Vasiliu Goldiș, congresul a declarat unanim, că la toate instituturile de învățământ din patrie catechisarea elevilor de religie gr. or. română are să se facă în limba bisericească adică în limba română ca și până acum și a invitat consistoriul mitropolitan, ca din capul locului să respingă ori ce încercare contrară acestor dispozițiuni, înaintând în cauză reprezentațiune la guvern. Chestiunea înființării nouelor episcopii s'a relegat sinoadelor eparhiale competente.

Serbarea Sf. Sofii la gimnasiul gr. or. românesc din Brașov s'a ținut și anul acesta cu mare solenitate. Sf. Sofia e patrona aceluși gimnasiu. Totodată se serbează și aniversarea, de asta dată a 52-a, a înființării gimnasiului. Discursul festiv a fost rostit de dl profesor Nicolae Sulica, arătând cu mult succes „Problema școlii moderne”.

G E E N O U ?

Sciri personale. Dl dr. *George Moșca*, medle în regimentul 50 de infanterie, a fost distins cu preanalta recunoștință pentru deosebitul său zel. — Dl dr. *George Drimba*, originar din Bihor, s-a deschis cancelaria advocațională în Cohalm, comitatul Făgăraș.

Botezul principelui Nicolae al României. Vineria trecută s'a ținut la castelul Peleş din Sinaia botezul principelui Nicolae, fiul principelui moștenitor Ferdinand. Nași au fost împăratul Rusiei, reprezentat prin prințul Dolgoruki și prințul de Wales, prinț moștenitor al Angliei, reprezentat prin sir Kenedy, ministrul din București al Angliei. Actul botezului a fost oficiat de mitropolitul-primat, incongiurat de înalții prelați, Eră de față regele, regina, principele Ferdinand, principele Carol de Hohenzollern, principele Carol, principesa Elisabeta și Maria, doamnele de onoare ale reginei, dl D. Sturdza, primarul C. F. Robescu, dl I. Kalinderu și o sală plină de invitați, aproape 300 de persoane. Începându-se ceremonial botezului, dna Grecean, damă de onoare a principesei Maria, care a adus pruncul regal în brațe, l-a predat prințului Dolgoruki, care apoi l-a ținut în brațe până în momentul când a fost cufundat în cristelniță de înaltul Prelat. După ce prințul a primit botezul, starețul mănăstirii Sinaia l-a luat în brațe și l-a înălțat sus spre a fi vădut de toți. După ceremonia tunsului și unsului cu sf. mir, regina a luat în brațe pruncul regal și precedată de principele Carol cu luminarea de botez în mână și urmată de prințul Dolgoruki și de ministrul Angliei,

au făcut de trei ori ocolul cristelniței, după ritul ortodox. Dl P. Gârboviceanu, administratorul Casei Bisericești, a prezentat spre semnare actul de botez, după care s'a format din nou cortegiul regal, precedat de mitropolitul-primat. Astfel format cortegiul, pruncul regal a fost reconduc cu mare pompă în saloanele alăturate, unde așteptă principesa Maria, augusta mamă. Regele, regina, principele Ferdinand și principesa Maria au revenit apoi în sala unde s'a serbat botezul, pentru a primi felicitările asistenței. După aceea au intrat toți în sala de mâncare, unde s'a servit un bogat bufet. Regele a ridicat la șampanie acest toast: „Închin acest pahar în sănătatea noului născut principe Nicolae”. Tot ceremonialul a ținut o oră și un pătrar.

Daruri la botezul principelui Nicolae. Împăratul Rusiei a trimis principelui Ferdinand colierul ordinului Sf. Andrei, pe care îl purtă la ceremonie, și principesei Maria o splendidă buclă, compusă dintr'un safir enorm, incongiurat de mari și minunate briliante, cu care eră încinsă. Împăratul Rusiei a trimis de asemenea numeroase și frumoase daruri principelui Nicolae. Printre acestea se remarcă un frumos leagăn sculptat și cu un belșug de budoabe de aur, un mare număr de bibelouri, obiecte de artă, jucării, etc. — Regele Carol a trimis țărului prin prințul Dolgoruki, o icoană, reprezentând pe Sf. Feocioară având în brațe pe pruncul Isus, lucrată numai în fir de aur de principesa Maria. — Dl maior Cernătescu, comandantul batalionului 4 de vânători, a oferit ca dar din partea ofițerilor acestui batalion un superb „corbeille” oval aurit în formă de leagăn, ornat bogat cu violete și trandafiri și căptușit cu libertin *bleu pâle* și funde de panglică de aceeaș culoare, aranjat pe un suport numai de flori. La partea anterioară a acestui leagăn doi ingeri țin o coroană regală.

Au murit: *Ioan Oarga*, vice-rector seminarial emerit în Blaj la 17. I. c., în etate de 62 ani; — *Zaharie Bârsan*, tatăl dlui Zaharie Bârsan, tinerul scriitor și bursier al Societății pentru fond de teatru român, la Sân-Petru lângă Brașov, în etate de 56 ani.

Călimdarul săptămânei.

Dumin. a 20-a după Rusalii, ev. 4 dela Luca, gl. 3, v. 9.

Ziua sept.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminecă 12	M. Prov. Tarach	25 Chisant
Luni 13	M. Carp și Papi	26 Amand
Marti 14	† C. Paraschiva	27 Sabina
Mercuri 15	M. Lucian	28 Simeon
Joi 16	M. Longin	29 Narcis
Vineri 17	Pr. Osie	30 Claudie
Sămbătă 18	Apost. și Ev. Luca	31 Wolfgang

Tragem atențiunea celor interesați pentru loteria de clase la anunțul casei de schimb Nationale din numărul acesta.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)

G u v e r n a n t ă.

O domnișoară pedagogă din familie bună dorește a se angaja ca guvernantă într-o familie.

Adresa în administrația „Familiei”.

INSTITUTUL NOSTRU
 e în poziția a escom-
 ptă câștigurile de ori
 ce mărime — chiar
 și înainte de scădiniță
 — păstrând discrețiu-
 nea cea mai strictă,
 fără proviziune și o-
 ferim cumpărătorilor
 noștri siguranța cea
 mai mare în toată pri-
 vința.

**CELE MAI MULTE
 CÂȘTIGURI
 PRINCIPALE**
 s'au făcut cu losuri
 cumpărate la noi.

*Este un fapt constatat, că prin loteria de clase reg. ung. priv. multă și-că
 câștigat bunăstare și chiar bogăție; de aceea loteria de clase ungară se
 bucură de plăcere generală. Nică o altă loterie nu ofere atât de favorabile șanse
 de câștig cu așa premii mari ca loteria de clase reg. ung.*

— în cele șase clase următoare ale loteriei apropiate se vor sorti —
 din 110.000 losuri 55.000 adică jumătatea cu circa

14¹/₂ milioane de coroane în bani

și cel mai mare câștig event. atinge suma de un milion de coroane,
 resp. 600.000, 400.000, 200.000, 2 à 100.000, 90.000, 2 à 80.000, 70.000 et. etc.

COMANDELE LE CEREM FĂNĂ ÎN 3 NOVEMBRE A. C.

Prețurile losurilor originale de cl. I: întreg K 12; jumătate 6; un pătrar 3, o ptime 1.50.

Trimitem losuri contra mandat postal sau prin rambursă. Cu liste oficiale de trageri servim
 precis. La fiecare expediție de losuri se alătură gratuit un proiect de joc oficial.

Casa de schimb Nationale, societate pe actii

Budapesta, piața Gizela I. Adresă pentru telegrame „Nationalstube Budapest.“

**ÎN
 COMITATUL BIHOR
 AM PLĂTIT
 PÂN' ACUMA
 9 PREMII PRINCIPALE
 ȘI
 23 ALTE MARI
 CÂȘTIGURI**

! DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neîntrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră
 colectură. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri
 cumpărători ca câștiguri mai bine de 12 milioane co-
 roane; numai în cele 5 luni din urmă

cele mai mari trei câștiguri și anume:

premiile mari de	605.000	coroane	57080
		cu nr.	
	100.000		74366
	90.000		109780

și afară de aceste multe alte câștiguri mari.

Deci recomandăm a participa la loteria de
 clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri în
 toată lumea. **13** a loterie de clase din

110.000 losuri se sortesc 55.000

cu câștiguri de bani în total în enorma sumă de

14 milioane 459.000 coroane

Câștigul principal în cazul cel mai norocos:

1.000.000 coroane.

Special un premiu cu 600.000, un câștig à
 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à
 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à
 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000,
 36 à 10.000 și încă multe altele; la oaltă 55.000
 câștiguri și premii în valoare de 14.459.000 coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face
 conform planului:

Pentru o optime	(¹ / ₈) fl.	— 75	saù	coroane	1.50
” ” pătrime	(¹ / ₄) ”	1.50	”	”	3.—
” ” jumătate	(¹ / ₂) ”	3.—	”	”	6.—
” un întreg	(¹ / ₁) ”	6.—	”	”	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea
 înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Co-
 mande pentru losuri originale rugăm a trimite
 până în

2 novembre an. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Cea mai mare vînzare în detal din Ungaria pentru loterie de clase.
 Budapesta. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii
 noastre principale sînt: Centrala: Theresienring
 46/a. 1. Sucursală: Waitznerring 4. 2. Sucursală:
 Museumring 11. 3. Sucursală: Elisabethring 54.

Dlul **Török & Co.**, Budapesta. (2-6)
 Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a
 loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial.
 Suma în coroane _____ (a se încasă prin rambursă) Rog a
 șterge ce nu convine. (urmează cu mandat postal)

Adresa precisa _____